

Nr 66.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändring i villkoren för lån från norrländska nyodlingsfonden; given Stockholms slott den 29 januari 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sven Linders.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 januari 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Linders anför:

Med bifall till av Kungl. Maj:t i ämnet framlagd proposition, nr 54, har 1925 års riksdag medgivit, att från allmänna nyodlingsfonden må beviljas — förutom nyodlingslån i enlighet med tidigare bestämmelser — jämväl betesförbättringslån, avsedda för befordrande av en rationell beteskultur å icke odlad jord. Riksdagen har därvid förklarat, att från och med budgetåret 1925—1926 tillsvidare lån må ur sagda fond beviljas i mån av tillgång och intill ett belopp av 500,000 kronor för budgetår, därav för utlämnande av nyodlingslån 200,000 kronor och betesförbättringslån 300,000 kronor.

I kungörelse den 21 augusti 1925 (nr 396) angående ändrade villkor för lån från allmänna nyodlingsfonden har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 55 häft. (Nr 66.)

rörande beviljandet av dylika betesförbättringslån för befordrande av en rationell beteskultur å icke odlad jord inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna. Dessa bestämmelser äro i huvudsak av följande innebörd.

Lån kan under vissa villkor tilldelas hushållningssällskap, som förklarat sig villigt att utlämna betesförbättringslån till ägare eller brukare av jord. Vid utlämnande av lån bör företräde lämnas sådan ägare eller brukare av jord, som innehar högst 50 hektar åker eller annan odlad jord, och bör lån i första hand avse förbättring av mark, som redan förut har karaktär av betesmark. Lån må ej beviljas låntagare till högre belopp än 2,000 kronor för ett år, och den sammanlagda skuld, vari låntagare häftar för olika betesförbättringslån, må ej överstiga 5,000 kronor. Betesförbättringslån må kunna uppgå till högst hälften av den beräknade kostnaden, dock icke till mer än 250 kronor för hektar av den för förbättring avsedda arealen. Vid beräkning av nämnda kostnad upptages kostnad för röjning, dikning, planering, kalkning och grundgödsling av betesmarken ävensom fröanskaffning och stängseluppsättning, i den mån nämnda åtgärder äro av behovet påkallade för åstadkommande av en rationell betesvall, för uppodling och dikning likväl under villkor, att lån eller anslag icke på annat sätt utgår för täckande av ifrågavarande kostnad. Lån må innehavas två år från lyftningsdagen räntefritt och utan amorteringsskyldighet. Därefter skall vid utgången av vart och ett av de därpå följande fem åren dels återbetalas en femtedel av det ursprungliga lånebeloppet, dels ock gäldas ränta å oguldet kapitalbelopp. Plan för förbättringsarbetet ävensom kostnadsförslag skola vara uppgjorda av person, som besitter vissa för ändamålet nödiga insikter. Slutligen skall låntagare förbinda sig att under viss tid i fullgott skiek underhålla den med anlitande av lånet förbättrade betesmarken.

Lantbruksstyrelsen har i en den 16 september 1925 avlåten framställning — under erinran att lantbruksstyrelsen tidigare tillstyrkt, att den del av allmänna nyodlingsfonden, som vore avsedd för befordrande av rationell beteskultur, måtte få disponeras även för Norrland och Dalarna — anfört bland annat följande.

Vid det förhållandet, att det huvudsakliga skälet till uppdelning av allmänna nyodlingsfonden syntes vara att söka däri, att nämnda fond blivit jämförelsevis obetydligt utnyttjad, och de disponibla tillgångarna å fonden sålunda vore relativt avsevärda, ville lantbruksstyrelsen icke underlåta att framhålla, att en liknande uppdelning av norrländska nyodlingsfonden jämväl kunde synas påkallad, enär densamma under de senaste två åren icke tagits i anspråk till mer än omkring 50 procent av det av riksdagen medgivna lånebeloppet, vilket sedan år 1922 uppgått till 1,000,000 kronor årligen. Lantbruksstyrelsen ansåge sig emellertid icke för närvarande, innan erfarenhet vunnits om verkningarna av de ändrade bestämmelser för erhållande av bidrag från avdikningsanslagen, vartill förslag komme att inom den närmaste tiden av lantbruksstyrelsen avlämnas, kunna tillstyrka en liknande uppdelning av norrländska nyodlingsfonden.

Med anledning av vad sålunda anförts hemställde lantbruksstyrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes vidtagna åtgärder, varigenom betesförbättringslån måtte kunna bliva tillgängliga jämväl för Norrland och Dalarna.

I särskilda av Gävleborgs, Kopparbergs, Västerbottens och Norrbottens läns hushållningssällskap gjorda framställningar har jämväl hemställts om åt-

gärder för att möjlighet måtte öppnas att utlämna betesförbättringslån till jordbrukare inom Norrland och Dalarna.

Av *Gävleborgs läns hushållningssällskap* har sålunda framhållits, hurusom från hushållningssällskapets sida åtgärder vidtagits för undervisning i och propaganda för rationell beteskultur å icke odlad jord. Dylika åtgärder liksom ock vissa anordnade försök verkade dock långsamt; iordningsställandet av de naturliga betesmarkerna krävde nämligen ofta avsevärt arbete och även direkta kapitalutlägg. Tillgång på för ändamålet tjänlig odlad mark finnes emellertid i betydande utsträckning.

Kopparbergs läns hushållningssällskap har såsom skäl för betesförbättringslåns beviljande till jordbrukare inom nämnda län åberopat, hurusom jordbruksdriften inom länet huvudsakligen vore inriktad på animalisk produktion.

Av *Västerbottens läns hushållningssällskap* har betonats, att den med statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget inom länet i stor utsträckning utförda torrläggningen av myrmarker liksom ock nyodlingen verkat därhän, att betesförhållandena starkt ändrat karaktär. Det vore därför alldeles påtagligt, att det inom närmaste tiden måste bliva av största vikt att förbättra betesmarkerna. De öppnade möjligheterna att erhålla betesförbättringslån bleve av desto större betydelse som jordbruken inom länet vore övervägande små.

Jämväl Norrbottens läns hushållningssällskap har betonat, att betesmarkerna inom länet på grund av den ökade uppodlingen alltmåra inskränkts. Mejeristatistik och resultaten från kontrollbokföringen visade ock, att de otillräckliga och näringsfattiga betena vore den huvudsakliga anledningen till låg avkastning och ett dåligt resultat av kreatursskötseln.

Statskontoret har i avgivet utlåtande den 29 oktober 1925 uttalat, att statskontoret för sin del icke hade något att erinra mot, att betesförbättringslån bleve tillgängliga jämväl för Norrland och Dalarna samt att erforderliga åtgärder härför vidtoges. Statskontoret har därvid framhållit, att hinder icke syntes möta att utan riksdagens hörande vidtaga sådan ändring i gällande bestämmelser för lån från allmänna nyodlingsfonden, att betesförbättringslån kunde från sistnämnda fond utgå jämväl till Norrland och Dalarna.

Av utredningen i ärendet synes mig ådagalagt, att åtgärder påkallas för att jämväl vederbörande hushållningssällskap i Norrland och Dalarna må sättas i tillfälle att utlämna betesförbättringslån. Jag kan dock icke tillstyrka, att härvid anlitas den av statskontoret antydda utvägen, nämligen att för ändamålet tages i anspråk allmänna nyodlingsfonden, vilken är inrättad och avsedd för befrämjande av jords uppodling i de sydligare delarna av riket. I stället synes mig medgivande böra utverkas av riksdagen att för ändamålet må anlitas den i motsvarande syfte för Norrland och Dalarna inrättade norrländska nyodlingsfonden. Enligt vad lantbruksstyrelsen vitsordat kan en uppdelning av sistnämnda fond så, att jämväl betesförbättringslån må kunna utdelas från densamma, äga rum utan åsidosättande av fondens hittillsvarande uppgift att tillgodose behovet av nyodlingslån.

*Departements-
chefen.*

I brist på närmare hållpunkter för bedömandet av den omfattning, vari fonden kan komma att behöva anlitas för sitt nya ändamål, får jag föreslå, att det för utlämnandet av betesförbättringslån avsedda årsbeloppet sättes till 300,000 kronor. Med denna beräkningsgrund och med bibehållande därjämte av det nuvarande totala maximibeloppet för utlåning från fonden — enligt beslut vid 1921 års riksdag högst 1,000,000 kronor för år — skulle alltså för de enligt tidigare gällande bestämmelser alltjämt oförändrat utgående nyodlingslånen finnas disponibelt ett högsta årsbelopp av 700,000 kronor.

De sålunda angivna maximibeloppen torde hädanefter böra avse budgetårsperioder.

De ändringar i gällande villkor för lån från norrländska nyodlingslånefonden, som härvid påkallas, torde till sin innebörd böra i huvudsak sammanfalla med de bestämmelser, som av 1925 års riksdag i motsvarande avseende för allmänna nyodlingsfondens del godkändes. I enlighet med vad som för närvarande är fallet torde emellertid böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som kunna erfordras för vinnande av det med ifrågavarande lånerörelse avsedda ändamål.

I överensstämmelse med vad som skett beträffande allmänna nyodlingsfonden synes medgivande böra utverkas av riksdagen att, där a betesförbättringslån, som av hushållningssällskap utlämnas från norrländska nyodlingsfonden, uppkommit förlust, Kungl. Maj:t må äga att anvisa hushållningssällskapet gottgörelse i viss begränsad omfattning.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna, med tillämpning från och med budgetåret 1926—1927, av mig tillstyrkta förändrade villkor för lån från norrländska nyodlingsfonden samt medgiva, att Kungl. Maj:t må äga utfärda de ytterligare föreskrifter, som i sådant hänseende kunna finnas erforderliga;

dels förklara, att från och med budgetåret 1926—1927 tillsvidare lån må ur sagda fond beviljas i mån av tillgång och intill ett belopp av 1,000,000 kronor för budgetår, därav för utlämnande av nyodlingslån 700,000 kronor och betesförbättringslån 300,000 kronor;

dels ock för tiden från och med den 1 juli 1926 medgiva, att, där å lån, som av hushållningssällskap från ifrågavarande fond utlämnats för betesförbättringar, uppkommit förlust, Kungl. Maj:t må äga att, på framställning av hushållningssällskapet och efter prövning av de i varje särskilt fall förekommande omständigheter, inom ramen av ett belopp av 5,000 kronor för budgetår av fondens medel anvisa hushållningssällskapet gottgörelse för den lidna förlusten med belopp, motsvarande för varje hushållningssällskap en procent av den ej till betalning förfallna kapitalskuld, vari sällskapet på grund av från fonden utbetkomna statslån vid budgetårets början häftat till staten.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Joh:s Thygesen.